

other social phenomena. Analyzes the concept of “ethnic niches” as a condition of the formation and existence of the ethnic group, including Ukrainian. The social component of this concept, which consist elaborated by thousands of years tradition of interaction including socially accepted culture, ethnic culture which reflects the state of integration of their relevant traditions in constant self-sufficient system.

The key for the historical and legal research of Ukrainian legal tradition is pushing «law-stateness» (by O. Skakun), which accented the primacy of law (in the ratio law and the state), and the stateness is viewed in a wide sense – as a system of political and legal organization of society.

Based on this as the subject of historical and legal research of legal tradition propose to view as: – a serial chain of causality that has an internal logic of its development; as a totality consisting of varying degrees coordinated mainly materialized in the form of Traditions legal and regulatory culture expressions of justice, legal mentality, legal understanding, legal culture within a particular legal area due to state instability.

Key words: *legal tradition, historical legal research, legal culture.*

УДК 34

А. Ю. ІВАНОВА,
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМА ЮРИДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УНР*

Розглядається проблема правонаступництва України в контексті прийняття історико-культурної, ідеологічної та правової спадщини Української Народної Республіки. Оцінюються законодавчі пропозиції та ініціативи щодо перегляду деяких положень або скасування Закону України «Про правонаступництво України» (1991).

Розглянуто історичні шляхи вирішення питань правонаступництва в Україні, а також відповідний досвід держав – пострадянських республік із багатовіковою історією та постімперською державністю.

Ключові слова: *правонаступництво, правонаступність, континуїтет, українська революція 1917–1921 рр., УНР, Українська держава, УРСР, Україна.*

Іванова А. Ю. Проблема юридического оформления историко-культурного наследия УНР

Рассматривается проблема правопреемственности Украины в контексте принятия историко-культурного, идеологического и правового наследия Украинской Народной Республики (УНР). Оцениваются законодательные предложения и инициативы относительно пересмотра некоторых положений или отмены в целом Закона Украины «О правопреемственности Украины» (1991).

Рассмотрены исторические пути решения вопросов правопреемственности в Украине, а также соответствующий опыт государств – постсоветских республик с многовековой историей и постимперской государственностью.

---

* Ця стаття підготовлена за матеріалами доповіді автора «Україна – правонаступник УНР: правда чи міф?», виголошеної на конференції «25 lat niepodległej Ukrainy – próba bilansu», що відбулася 6–7 жовтня 2016 р. в місті Ольштин (Польща).

Ключевые слова: *правопреемственность, континуитет, украинская революция 1917–1921 гг., УНР, Украинская держава, УССР, Украина.*

Ivanova A. The problem of legalization of the historical and cultural heritage of the UPR

The problem succession of Ukraine in the context of cultural, ideological and legal heritage of the Ukrainian National Republic (UNR) is reviewed. Evaluated legislative proposals about refusal of the succession from Ukrainian Soviet Socialist Republic, which is fixed in the law of Ukraine "On succession of Ukraine" (1991) as well as legislative proposals for the abolition or revision of this bill.

The historical solutions of these issues and experience in this sphere of states – former Soviet republics with a long history and post-imperial statehood are performed.

Key words: *succession, legatee, continuity, Ukrainian revolution 1917–1921, UNR, UPR, Ukrainian State, URSR, Ukraine.*

Історія є одним з найважливіших засобів самоідентифікації суспільства. Однак, події 100-річної давнини, оцінка яких до того ж була піддана тотальній ревізії, досі є не до кінця усвідомленими колективною пам'яттю українського суспільства. І сьогодні, коли постійно виникають аналогії та проєкції з подіями початку ХХ ст., саме час для такого усвідомлення.

Майже 10 років тому науковцями було визначено стан національної пам'яті українців як амбівалентний, а також визнано, що кризовий стан історичної пам'яті українців є потенційною загрозою національній безпеці України¹. Наразі ми є свідками поступового витиснення та деконструкції імперсько-радянських міфів і стереотипів із суспільної свідомості, що відбувається на різних рівнях – культурному та мистецькому (що без сумніву йдуть в авангарді подій), політичному та побутовому. Мабуть, найвідомішим уособленням цього процесу на законодавчому рівні є нещодавні і, мусимо визнати, доволі суперечливі закони про декомунізацію.

Відмова від ідеологічної спадщини неминуче викликала і питання про наступність і правонаступність сучасної Української держави, а також про історичні основи української державності загалом. Певно, ще не так давно суспільна думка не була готовою вийти за межі пострадянського мислення та сприйняти таку постановку питання. Відповідно до стенограм обговорення Конституції України на сесії Верховної Ради України 1996 р., навіть фраза про «багатовікову історію України» викликала у парламентарів неоднозначну реакцію та могла не увійти до остаточного тексту чинної Конституції України. Певною мірою це віддзеркалювало і стан історичної науки, яка на той момент не мала достатнього національного історичного нарративу та не була готова пропонувати основи формування національної ідентичності.

Ситуація ускладнювалася і тим, що історія української державності 1917–1921 рр. на радянському просторі висвітлювалася виключно в руслі радянської ідеології, а отже потребувала повного переосмислення та реконструкції фактично «з нуля». Лише після відмови від методологічного монізму та поступового введення до наукового обігу альтернативних джерел української історії початку ХХ століття з'явилася можливість проводити незаанга-

жовані дослідження та запропонувати концепцію Української революції, у світлі якої багато в чому цей період досліджується дотепер.

Активний розвиток історико-правових досліджень, із притаманними ним юридичними оцінками державно-правових процесів та явищ, дав можливість стверджувати про існування в 1917–1921 рр. *єдиної Української держави перехідного періоду* (з різними політичними режимами та назвами – Українська народна республіка, Українська держава)².

Це своєю чергою дало змогу відмовитись від намагань обґрунтувати однозначну легальність чи легітимність, або ж навпаки – нелегальність чи нелегітимність котрогось з владних режимів. Адже для перехідної держави, особливо на перших її етапах, легальність чи легітимність не є обов'язковими ознаками влади. Більше того, лише їх однозначна реалізація є передумовою завершення перехідного періоду. А «нелегітимність або псевдолегітимність» деякі навіть відносять до основних ознак змісту перехідної держави (поруч із нестабільністю, динамізмом та фрагментарністю влади).

Наразі вже й фахівці з міжнародного права обґрунтовують історичне право України на повну міжнародну правосуб'єктність у стосунках з усіма сусідами і міжнародним співтовариством загалом³.

Однак, якщо ми стверджуємо про існування Української держави 1917–1921 рр., то неминуче постає питання про континуїтет або про правонаступність цієї держави, а також її історико-культурної спадщину.

Юридично питання правонаступництва вирішені в Законі України «Про правонаступництво України» від 12 вересня 1991 р., згідно з яким Україна визнала державний кордон Союзу РСР, що відмежовує територію України від інших держав, та кордон між Українською РСР і Білоруською РСР, РРФСР, Республікою Молдова за станом на 16 липня 1990 року державним кордоном України. Також Україна підтвердила свої зобов'язання за міжнародними договорами, укладеними Українською РСР до проголошення незалежності України і проголосила себе правонаступником прав і обов'язків за міжнародними договорами Союзу РСР, які не суперечать Конституції України та інтересам республіки.

З іншого боку, у промові останнього Президента УНР в екзилі Миколи Плав'юка (1989–1992) 22 серпня 1992 р., разом із переданням Президенту України Леоніду Кравчуку відповідних повноважень та регалій, було задекларовано, що *«проголошена 24 серпня і утверджена 1 грудня 1991 року народом України Українська Держава продовжує державно-національні традиції УНР і є правонаступницею Української Народної Республіки»*.

Однак на законодавчому рівні питання правонаступництва сучасної України від УНР не прозвучали – тодішній Президент України, Леонід Кравчук, обмежився підкресленням історичної значущості моменту: *«Цей акт має нагадати всім, що Україна веде свій родовід, свою політичну, державницьку біографію... від часів Київської Русі, Козацько-Гетьманської держави й Української Народної Республіки»*. Навіть і політичний потенціал цього акту не був реалізований повною мірою. Передача клейнодів від уряду в екзилі (еміграції) тривалий час продовжувала сприйматися чимось на кшталт віддан-

ня шани представникам української еміграції, однак нічим не відкликлася в серці та свідомості пересічного українця.

Лише відродження національної свідомості та національної самоідентифікації, кульмінацією чого на сьогодні лишається Революція Гідності, покликало за собою переосмислення певних речей та змусило поставити питання, які не були поставлені вчасно. Революційна форма, що спричинила цей процес, зумовила і значно радикальніші підходи до вирішення питань правонаступництва.

Лише до нашого інституту на висновок надходили такі законопроекти щодо правонаступництва, підготовлені державними установами та громадськими організаціями: проект Закону України «Про відновлення і збереження національної пам'яті українського народу», розроблений Українським інститутом національної пам'яті (листопад 2009 р.), проект Закону України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті» (прийнято Закон України № 314-VIII від 9 квітня 2015 р.), проект Закону України «Про закріплення правонаступництва Української Народної Республіки сучасною Державою України» (доручення Президії НАН України від 12 лютого 2015 р. № 683 на клопотання ряду громадських організацій України), проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про правонаступництво України” щодо скасування дії актів СРСР на території України» (реєстр. № 4650 від 11.05.2016 р.) тощо.

Головна мета цих ініціатив, що, до речі, відображають і запит частини суспільства, стосується двох елементів: а) *заперечення правонаступництва України від УРСР та СРСР* у діапазоні від простого заперечення до визнання цілого радянського періоду періодом окупації; б) *визнання України правонаступницею УНР*.

На жаль, всі ці проекти хибують тим, що до певної міри розв'язуючи питання політичні та ідеологічні, вони не враховують можливі юридичні наслідки їх прийняття.

Автори деяких проектів пропонують визнати радянський режим в Україні періодом «несвободи» або «окупації». На наше переконання, це питання навряд чи може бути вирішене «з наскоку» в рамках одного лише законопроекту. Наведемо тут лише декілька аргументів *contra*, неврахування яких значно ускладнить сприйняття таких змін частиною суспільства.

Глибокого теоретичного та міжнародно-правового обґрунтування вимагає застосування власне терміна «окупація» або «несвобода». Адже, наприклад, ст. 42 Гаазької Конвенції 1907 р., чинної на момент аналізованих подій, визначає, що територія визнається зайнятою (окупованою), якщо вона реально є підвладною армії супротивника. Однак друга частина цієї статті містить застереження, що окупація поширюється лише на ту частину території, на якій ця влада (влада армії супротивника) була встановлена і реально здійснюється. Водночас, навряд чи можна визнати державну (цивільну) владу, що здійснювалась протягом 70-ти років на території України, суто владою ворожої армії. Зокрема, після військових дій за участю Червоної армії, на території України було встановлено цілком цивільну владу, яка до того ж в різні історичні періо-

ди мала різний рівень підтримки місцевого населення (нагадаємо, що для легітимації певної влади іноді достатньо підтримкою прийнято вважати і мовчазну згоду більшості населення).

Можна, звісно, сперечатися про шлях приходу до влади більшовиків – чи це суто (військова) силова перевага чи реальна підтримка населення, та в цьому контексті ставити питання про окупацію. Однак, чи можна оцінювати як військову владу в сенсі Гаазької Конвенції, навіть репресивно-каральну діяльність органів радянської влади – сьогодні однозначно сказати не можна. Це питання потребує окремого ґрунтовного дослідження.

Та й покладати всю відповідальність за ідеологічну ситуацію в Україні лише на московську партійне керівництво видається надмірним спрощенням. Адже республіканські чиновники та інтелектуали грали активну роль у розвитку і змінах офіційного радянського дискурсу і політики пам'яті. Існує цілком логічна думка, одним з репрезентантів якої є фахівець з історії Радянського Союзу і національних відносин українсько-канадський історик Сергій Єкельчик, що для значної частини українських інтелектуалів покоління 20-х рр., які народжені або досягнули повноліття вже в радянській Україні, (окрім згодом воз'єднаних західних українців) побудова соціалізму та побудова української нації були цілком поєднуваними проектами.

Також, заперечуючи правонаступність сучасної України від радянської, автори забувають, що цей Закон вирішує суто практичні речі, зокрема:

– територія України, адже у ст. 5 Закону визначено державні кордони України в їх нинішньому вигляді, тоді як наприклад, III Універсалом до території Української Народньої Республіки віднесено: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, Таврія (без Криму);

– міжнародна правосуб'єктність України в радянській період та дії, вчинені нею в якості такого суб'єкта, адже визнаючи УРСР несамостійним суб'єктом зовнішньополітичної діяльності, ми ставимо під сумнів і всі її дії в якості незалежної республіки, зокрема щодо набуття членства України в ООН;

– чинне законодавство України, адже ст. 3 Закону «Закони Української РСР та інші акти, ухвалені Верховною Радою Української РСР, діють на території України, оскільки вони не суперечать законам України, ухваленим після проголошення незалежності України». На сьогодні побіжний погляд виявив понад 300, ухвалених Верховною Радою УРСР і досі чинних законодавчих актів, і скасування закону про правонаступництво, як це пропонується, призведе до утворення численних правових лакун і колізій.

Отже, відмова України від статусу правонаступника УРСР в такому вигляді, як це пропонують зазначені проекти, цілком очевидно призведе до правового хаосу. Водночас, заслуговує на увагу міжнародний досвід визнання державою радянського режиму неправовим або окупаційним.

Так, однією із небагатьох країн, де було здійснено реальні кроки щодо визнання у комуністичного режиму неправовим, стала Чехословаччина. Зокрема, Законом «Про час несвободи» від 13 листопада 1991 року було визнано, що у 1948–1989 рр. комуністичний режим порушував права людини та свої

власні закони. При цьому правові акти, прийняті у зазначений період, скасовувалися лише у разі, якщо це передбачалося окремим законом. У 1993 році там же був прийнятий Закон «Про протиправність комуністичного режиму та про опір проти нього», в якому зокрема комуністичний режим був названий «злочинним, нелегітимним і неприйнятним». У Законі «Про учасників боротьби з комунізмом» було окреслено визвольний рух та опір проти комунізму, визначено умови для видачі посвідчення учасника визвольного руху та опору проти комунізму, урегульовано питання реабілітації та визначено окремі завдання Міністерства оборони.

В Литовській республіці поновила роботу Міжнародна комісія з оцінки злочинів нацистського і радянського режимів в Литві. В резолюції Сенату США 2005 рззначено, що «уряд РФ мусить зробити чітку і недвозначну заяву про визнання та засудження незаконної окупації і анексії Радянським Союзом з 1940 по 1991 роки прибалтійських держав – Естонії, Латвії і Литви... Включення в 1940 році прибалтійських країн – Латвії, Литви і Естонії – до складу СРСР було актом агресії, здійсненим проти волі суверенних народів».

Така міжнародна практика заслуговує на глибше вивчення із урахуванням історичного контексту та оцінку перспектив її можливої адаптації та запровадження в сучасних українських реаліях.

Ще один аспект проблеми, полягає в такому. Представники ДЦ УНР позиціонували його правонаступником УНР та легальним (законним) представником українського народу. В Україні високо оцінюють те, що протягом 82-х років ця організація здійснювала надважливу діяльність, сприяла визнанню міжнародним співтовариством незалежності України та активно впливала на формування у європейської та світової політичної еліти ставлення до України як до рівноправного члена світового співтовариства. Цікавими і важливими є оцінки її діяльності деякими польськими істориками. Зокрема Р. Потоцький зазначає, що за допомогою II Речі Посполитої діаспора збудувала надзвичайно розгалужені структури, які сміливо можна назвати українською підпільною державою в еміграції. Її основна мета полягали в реституції Української Народної Республіки⁴.

Водночас українські юристи переважно стоять на позиції, що через втрату УНР міжнародного визнання, через визнання міжнародною спільнотою УРСР, Уряд УНР в еміграції не міг залишатися легітимним органом держави, якої вже не існувало. Отже, з формально-юридичної точки зору на початок 1990-х його діяльність мала суто громадський характер.

Таким чином очевидно, що сьогодні відбувається змішування юридичних та ідеологічних моментів, адже правонаступність це питання не лише теоретичне, а й суто практичне – стан що відбувся. Україні вже прийняла певний комплекс прав і обов'язків, і просто так відкинути їх не може.

Однак, цілком очевидним є і те, що назріла потреба **включити історико-культурну спадщину УНР** не лише в науковий, а і в загально-юридичний контекст. Адже, існування своєрідного стану двовладдя або багатовладдя є звичним явищем для перехідної держави, якою була Україна 1917–1921 рр. Однак радянський спадок законодавчо прийнято, а спадок УНР, ніби «провис в повіт-

рі», відкинутий радянською державою та законодавчо не прийнятий сучасною Україною.

А таке включення дало би змогу об'єднати формально-юридичне правонаступництво від УРСР та культурно-історичну наступність від УНР, а зрештою – примирити формально-юридичний підхід із конкретно-історичним в процесі вивчення змісту правової дійсності. Це відкриє Україні третій шлях, а саме, визнати, що фактична передача повноважень та регалій УНР Миколою Плав'юком та прийняття їх Президентом України, – України як правонаступниці УРСР – означає також закінчення протистояння урядів УНР та УРСР, яке тривало з 1920-х років. Це дасть змогу будувати політику незалежної України як держави, що примирила обидві сторони історичного конфлікту.

На наш погляд, вдалою законодавчою реалізацією такого підходу може стати закріплення історичних основ державності в Конституції України як це зробило багато республік колишнього СРСР.

Яким чином проблеми правонаступництва вирішувалися історично в Україні?

Свого часу проголошена УНР опинилася в аналогічній ситуації та мала якось визначитися із питаннями правонаступництва та наступності правового масиву, чинного на українських територіях. Щодо законодавства, чинного на території УНР до 27 жовтня 1917 р., було використано принцип наступності – імперське законодавство, не змінене і не скасоване УЦР, залишалось чинним, і визнавалось законодавством УНР⁵.

У Конституції УНР 1918 р. (офіційна назва – Статут про державний устрій, права і вільності УНР) закріплено принцип тягості українського державотворення. Наведемо ст. 1 Конституції УНР: *«Відновивши своє державне право, яко Українська Народна Республіка, Україна, для кращої оборони свого краю, для певнішого забезпечення права і охорони вільностей, культури і добробуту своїх громадян, проголосила себе і нині є державою суверенною, самостійною і ні від кого незалежною»*.

На доктринальному рівні також відбувалися намагання обґрунтувати континуїтет української держави та історичність її суверенітету. Так про це пише відомий правник, який двічі посідав пост міністра юстиції УНР С. П. Шелухін: *«В 1654 році Гетьманська Україна уявляла собою, як тоді писала “Річ Посполиту Українську”, тобто українську республіку з гетьманом на чолі. В тому ж році пішла вона під протекцію московського царя і стала під його рукою. А коли в 1917 році не стало царя – для України і Росії наступили “restitution in integrum” привернення до попереднього стану. Була Україна самостійною державою – такою стала й знову. Була в ній гетьманська влада, є вона й тепер. Не залежала вона од московського народу та московського уряду – не залежить й тепер»*.

У конституційних документах сучасної України йдеться не про відновлення, а про проголошення та утворення української держави як первісний акт. Так, Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. не містить жодних посилань на історію, а проголошена, *«маючи на меті утвердити суверенітет і самоврядування народу України»*.

Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. містить загальне посилання на традицію: «продовжуючи тисячолітню традицію державотворення на Україні... проголошує незалежність України та створення самостійної української держави – України». Таку ж тенденцію містить і сучасна Конституція України 1996 р. – «спираючись на багатовікову історію українського державотворення».

Посилання на традицію державотворення на Україні і на історію українського державотворення є важливим для визнання сучасною Україною тягlosti та безперервності процесу державотворення на українських територіях. Однак, без подальшого визначення його ключових віх акценти зміщуються на розуміння державотворення саме як процесу, що не обов'язково передбачає настання результату. Відповідно формується хибне уявлення, що до проголошення незалежності України у 1991 році української держави не існувало.

Для порівняння наведемо цитати з установчих документів інших пострадянських республік із багатовіковою історією та постімперською державністю, в яких закріплюються історичні основи державності та надаються оцінки ключовим віхам державотворчого процесу.

Конституція Естонської республіки від 1992 р. – «Народ Естонії, виражаючи непохитну віру та тверду волю зміцнювати і розвивати державу, яка створена за неминущим правом державного самовизначення народу Естонії і проголошена 24 лютого 1918 року»;

Конституція Литовської республіки від 1992 р. – «Литовський народ, що створив багато віків тому Литовську державу; заклавши її правовий фундамент у Литовських Статутах та Конституціях Литовської Республіки;... який зберіг свій дух, рідну мову, писемність та звичаї; втілюючи природне право людини та Народу вільно жити й творити на землі своїх предків – у незалежній Литовській державі»;

Декларація про незалежність Вірменії – «розвиваючи демократичні традиції утвореної 28 травня 1918 року незалежної Республіки Вірменія»; «Вірменія виступає за міжнародне визнання геноциду вірмен 1915 року в Османській Туреччині та Західній Вірменії».

Далі всіх у оцінках власної історії в установчих документах пішла Молдова, яка не обмежилась загальним згадуванням про тисячолітнє минуле народу та його безперервну державність. *Декларація про незалежність Республіки Молдова* – «вважаючи акти розділу національної території 1775 та 1812 років такими, що протирічать історичному та національному праву і юридичному статусу Молдовського князівства та анульованими всім історичним розвитком та вільним волевиявленням населення Бессарабії та Буковини; підкреслюючи, що здавна населення молдованами Придністров'я є складовою частиною історичної та етнічної території нашого народу; враховуючи, що парламенти багатьох держав в своїх деклараціях вважають угоду, укладену 23 серпня 1939 року між урядом СРСР та урядом Німеччини недійсною із самого початку та вимагають ліквідації її політико-правових наслідків...; підкреслюючи, що не спитав населення Бессарабії, півночі Буковини та області Херца, насильницькі захоплені 28 червня 1940 року, а також населення

Молдавської АСРР (Придністров'я), утвореної 12 жовтня 1924 року, ВР СРСР, порушуючи власні конституційні повноваження прийняла 2 серпня 1940 року Закон СРСР «Про утворення союзної Молдавської РСР» – нормативний акт, яким намагались виправдати, за відсутності будь-якого реального правового обґрунтування, розділення цих територій та приналежність нової республіки до СРСР». Така чітка позиція навіть стало приводом дорікати Молдові закладенням у Декларації про незалежність плану по розваленню Румунії та України, особливо враховуючи рішення Конституційного суду Молдови про те, що Декларація про незалежність Республіки Молдова за юридичною силою є вищою за Конституцію Республіки Молдова.

Утім, в рамках однієї статті навряд чи можна дати відповідь на ці складні питання. Нами зроблено спробу окреслити їх у загальних рисах, причому обсяг розвідки змусив відмовитися від звернення до теоретико-правових та міжнародно-правових проблем, яких тут теж є чимало. Загалом очевидно, що комплекс питань, пов'язаний із наслідкуванням історико-культурної спадщини УНР лише починає привертати увагу фахівців, а його оптимальне вирішення вимагає поєднання зваженого комплексного підходу із ґрунтовними знаннями юридичної історії предмету, теорії сучасного і тогочасного міжнародного права, новітніх теоретико-правових підходів. Ефективним могло б стати спільне дослідження спеціальної експертної комісії, що включала би науковців – істориків та юристів із різних інституцій. Головне усвідомлювати, що для держави, яка фактично перебуває у стані війни та через 25 років проголошення незалежності знов змушена боротися за своє існування, історичні основи державності мають розглядатися на рівні національної безпеки та регулюватися на найвищому законодавчому рівні.

1. *Зерній Ю. О.* Державна політика пам'яті як чинник утвердження української національної ідентичності : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.05. – К., 2009. – 20 с.
2. *Іванова А. Ю.* Евристичний потенціал концепції держави перехідного періоду для досліджень державотворчих процесів періоду української революції 1917–1921 рр. // *Правова держава.* – Вип. 24. – К., 2013. – С. 64–72.
3. *Задорожній О. В.* Генеза міжнародної правосуб'єктності України: монографія. – К., 2014. – 687 с.
4. *Potocki R.* Idea restytucji Ukraińskiej Republiki Ludowej (1920–1939). – Lublin, 1999. – 383 s.
5. ЦДАВО України, ф. 1115, оп. 1, спр. 1, арк. 150.

Ivanova A. The problem of legalization of the historical and cultural heritage of the UPR

The problem succession of Ukraine in the context of cultural, ideological and legal heritage of the Ukrainian People's Republic (UPR) is reviewed. Evaluated legislative proposals about refusal of the succession from Ukrainian Soviet Socialist Republic, which is fixed in the law of Ukraine "On succession of Ukraine" (1991) as well as legislative proposals for the abolition or revision of this bill.

Comments on new approaches to the study of the period – accession to the concept of Ukrainian revolution concept transitiveness. This made it possible to assert the existence in 1917-1921 Ukrainian state (with different political regimes and names – Ukrainian People's Republic, Ukrainian State). It also made possible to abandon attempts to justify unambiguous legality or legitimacy, or vice versa – illegality or illegitimacy of one of the political regime.

After all for the transition state, especially in the early stages, legality or legitimacy are optional features power. Moreover, only their unique implementation is a prerequisite for the transition period. A “illegitimate” some even include features to the basic content of the transition state (along with instability, dynamism and fragmentation of power).

Attention is paid to the problematic category of “succession” in the modern theory of international law and lifted the assumption that the expansion of this category would unite “material” succession USSR and “ideological” succession UPR.

The historical solutions of these issues and experience in this sphere of states – former Soviet republics with a long history and post-imperial statehood are performed. Particularly there’re compared the Constitutional acts of the Republic of Armenia, the Republic of Estonia, the Republic of Lithuania, the Republic of Moldova on fixing constitutional acts in the history of their own state assessments and fixing them in the initial fundamental milestones national memory.

Key words: *succession, legatee, continuity, Ukrainian revolution 1917–1921, UNR, UPR, Ukrainian State, USSR, Ukraine.*

УДК 340.12

Т. Г. АНДРУСЯК

кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРАВОВУ ДУМКУ ТА НАСТУПНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Визначено коло проблем, які потребують переосмислення та вирішення в контексті викликів сучасності, зокрема російсько-української війни, окупації частини території України, подальшої перспективи розвитку сучасної України. Це, зокрема, характеристика державних утворень на території України та статус українських земель у складі інших держав у минулому; виникнення української національної державності та українська правова думка як її основа; національна складова в процесі формування і творення радянської державності та статус УРСР де-юре і де-факто; розпад СРСР та утворення сучасної України і тенденції та суперечності в процесі її становлення й розвитку.

Ключові слова: *українська національна державність, українська правова думка, радянська державність, право народу на самовизначення, правонаступність.*

Андрусак Т. Г. К вопросу об украинской правовой мысли и преемственности украинской государственности

Определен круг проблем, которые требуют переосмысления и решения в контексте вызовов современности, в частности российско-украинской войны, оккупации части территории Украины, дальнейшей перспективы развития современной Украины. Это, в частности, характеристика государственных образований на территории Украины и статус украинских земель в составе других государств в прошлом; возникновения украинской национальной государственности и украинская правовая мысль, как ее основание; национальная составляющая в процессе формирования и создания советской государственности и статус УССР де-юре и де-факто; распад СССР и образование современной Украины и тенденции и противоречия в процессе ее становления и развития.